

De rechtsstaat in de praktijk

Korte beschrijving

In deel 1 van deze les gaan de leerlingen/studenten aan de slag met machtscheiding en de kenmerken van de rechtsstaat. Ze krijgen 12 stellingen en selecteren welke daarvan in een rechtsstaat passen, en welke niet. Dit bespreek je klassikaal na. NB: Je kunt deel 1 overslaan als je dit onderwerp al eerder hebt behandeld. Maar het kan ook een waardevolle herhaling zijn!

In deel 2 van de les beantwoorden de leerlingen/studenten multiplechoicevragen over 4 casussen, waarbij ze als rechter of minister een zaak beoordelen (uitspraak doen, wet bedenken). Nadat de rechter/minister een oordeel heeft gegeven komt er een andere mening tussendoor, waarna de rechter/minister gelegenheid krijgt zijn oordeel te herzien. Aan het eind wordt bekeken of leerlingen/studenten keuzes hebben gemaakt die passen in een rechtsstaat.

Leerdoelen

- Leerlingen leren de kenmerken van een rechtsstaat herkennen
- Leerlingen kennen het spanningsveld tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht en kunnen concrete voorbeelden noemen van dergelijke spanningen.

Materiaal

Deel 1

- Een werkblad 'Rechtsstaat' voor elke leerling/student

Deel 2

- Een werkblad 'De rechtsstaat in de praktijk' voor elke leerling/student
- Ongeveer 10 kopieën van het Uitslagblad

Lesduur

Deel 1: 15-20 minuten

Deel 2: 20-30 minuten

Stappenplan

Deel 1

1. Vertel dat we in Nederland leven in een democratische rechtsstaat. Het woord democratie kennen de leerlingen/studenten waarschijnlijk ('het volk regeert'), maar wat houdt een 'rechtsstaat' in? Daar gaat deze les over.
2. Deel de werkbladen 'Rechtsstaat' uit.
3. Laat de leerlingen/studenten alleen of in tweetallen het werkblad invullen.
4. Bespreek de antwoorden klassikaal. Licht indien nodig toe waarom een bepaalde casus wel of niet past binnen een rechtsstaat.
5. Vinden de leerlingen/studenten het belangrijk dat Nederland een rechtsstaat is?

Deel 2

6. Vertel dat de leerlingen/studenten zich nu gaan inleven in een rechter of minister. Zij moeten vanuit deze rol bepaalde keuzes maken.
7. Deel de werkbladen 'De rechtsstaat in de praktijk' uit.
8. Laat de leerlingen/studenten alleen of in tweetallen het werkblad met de vier casussen invullen.
9. Geef aan de leerlingen/studenten die klaar zijn het Uitslagblad. Leerlingen/studenten tellen zelf op hoe vaak ze antwoord a, b of c hebben gekozen. Ze krijgen feedback op hun 'score' in de vorm van een korte tekst. Hoeveel waarde hechten de leerlingen/studenten aan een belangrijk uitgangspunt van de rechtsstaat: de machtenscheiding?
10. Bespreek de antwoorden klassikaal. Wat waren de antwoorden in de verschillende groepjes? Meer a, b of c? Wat vinden ze van de uitslag?

Antwoordmodel Werkblad Rechtsstaat

		Rechtsstaat	Geen rechtsstaat
1.	Ministers bemoeien zich niet met lopende rechtszaken.	x	
2.	Ook het koningshuis moet zich aan de wet houden.	x	
3.	Een politicus moet voor de rechtbank verschijnen. De minister van justitie wil dat de zaak niet doorgaat en belt met de Officier van Justitie.		x
4.	Politieagenten die verdacht worden van een misdrijf moeten voor de rechter komen, net als iedereen.	x	
5.	Het maakt niet uit of een rechter lid is van een politieke partij.	x	
6.	Een wet kan tegengehouden worden als een meerderheid van de rechters hem niet wil uitvoeren.		x
7.	Een rechter vindt de wet niet streng genoeg. Hij besluit een verdachte een hogere straf te geven dan in de wet staat.		x
8.	De verdachte van een moord wordt door de rechter vrijgesproken. De Tweede Kamer is het hier niet mee eens en eist van de minister van justitie dat de verdachte wordt gestraft.		x
9.	De minister-president is aangeklaagd. Een meerderheid van het parlement beslist dat hij niet vervolgd mag worden.		x
10.	De Tweede Kamer kan niet tijdens een strafproces de wet wijzigen om zo de verdachte een hogere straf te geven.	x	
11.	Een politieke partij wil alle andere partijen verbieden.		x
12.	Een rechter mag lid zijn van de Tweede Kamer.		x